

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalanete õpetamine põhikoolis õppekava

Liisi Liitmets ja Carmen Kull
GÜMNAASIUMIÕPILASTE HINNANGUD ÕUESÕPPELE, SEDA TOETAVATELE JA
TAKISTAVATELE TEGURITELE NING NENDE ETTEPANEKUD ÕUESÕPPE
LÄBIVIIMISEKS
Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Karmen Kalk

Tartu 2024

Kokkuvõte

Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ning nende ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks

Õpe võib toimuda õue- ja sisekeskkonnas, kui sellel on hariduslik ning praktiline eesmärk. Eestis pole õuesõpet gümnaasiumi kontekstis autoritele teadaolevalt uuritud. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ning ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks. Koostati veebiküsimustik, millele vastas 119 õpilast kahest gümnaasiumist. Tulemused näitasid, et õuesõpet peetakse vajalikuks ja selles ollakse valmis osalema. Õuesõpet toetavateks teguriteks peeti ilma ning õpetaja huvi ja teadmised tundi läbi viia. Takistavaks peeti samuti ilma, aga ka rahalisi võimalusi. Ettepanekutes toodi enim esile läbimõeldud tegevusi. Saadud tulemused on abiks õuesõppe rakendamisel gümnaasiumis.

Võtmesõnad: õuesõpe, klassiväline õpe, gümnaasiumiõpilased, gümnaasium

Abstract

High school students' assessments of outdoor education, factors supporting and hindering it, and their suggestions for arranging outdoor learning

Education can occur in both outdoor and indoor settings if it serves educational and practical purposes. In Estonia, to the authors' knowledge, outdoor education in the context of high school has not been researched. The aim of the bachelor's thesis was to ascertain high school students' opinions on outdoor education, the supporting and hindering factors, and suggestions for its execution. A web questionnaire was composed, with 119 students from two high schools responding. Results showed a necessity and willingness to engage in outdoor education. Factors supporting outdoor education included weather and teachers' interest and expertise, while hindrances included weather and financial constraints. Well-planned activities were highlighted in the suggestions. These results are for implementing outdoor education in high schools.

Keywords: outdoor education, out-of-school learning, high school students, high school

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1 Õuesõppe mõiste ja olemus	5
1.2 Õuesõppe vajalikkus üldhariduskoolides.....	6
1.3 Õuesõpet toetavad ja takistavad tegurid	7
2. Metoodika.....	8
2.1 Valim	9
2.2 Andmekogumine.....	9
2.3 Andmeanalüüs	10
3. Tulemused	11
3.1 Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele ja valmisolek selles osaleda	11
3.2 Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõpet toetavatele ja takistavatele teguritele	12
3.3 Gümnaasiumiõpilaste ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks	13
4. Arutelu.....	14
Tänuõnad	18
Autorsuse kinnitus.....	18
Kasutatud kirjandus.....	19
Lisad	
Lisa 1. Küsimustik	
Lisa 2. Vajalikkuse väited	
Lisa 3. Õuesõppe keskkonnad	
Lisa 4. Ainetundide eelistused	
Lisa 5. Ettepanekud õuesõppeks	

Sissejuhatus

Õuesõpe on üks aktiivõppe vorme, kus omandatud teadmisi saab reaalse eluga seostada (Vihman, 2016). Täpsemalt on õuesõpe õppemeetod, mis on kogemuslik, tegevus toimub peamiselt õues, kus kõik meeled on kaasatud ja tähtis on inimeste ning looduse koostoimimine (Priest, 1986).

Tänapäeva koolikontekstis on õppimine väljaspool klassiruumi oluline. Õpilased saavad seostada varasemaid teadmisi uute praktilisel moel saadud teadmistega ja see teeb õpitavad teemad arusaadavamaks ning suurendab õpimotivatsiooni (Sejati *et al.*, 2020). Peale eri meeltega kogemise ja positiivsete elamuste on olulisel kohal isetegemine, mis toetab õpiprotsessi (Timoštšuk, 2020). Ballantyne ja Packer (2002) on uurinud 8-17-aastaste õpilaste ootusi õuesõppele ja ilmselt, et neile meeldib õuesõpe, kuna see viib nad klassiruumist välja. Lisaks saavad nad väljasõitudel olles vahetult, vastavalt oma huvidele õppida ega pole õpetajate poolt kindlatesse piiridesse pandud. Ka Gümnaasiumi riiklikus õppekavas (2011) on välja toodud, et õppimises on kesksel kohal aktiivne teadmiste konstrueerimine ning tuleb luua õpikeskkond, mis soodustab iseseisvat õppimist. Lisaks on märgitud, et õpet võib korraldada väljaspool kooli ruume, näiteks kooliõues, looduses, muuseumites, ettevõtetes, keskkonnahariduskeskustes jne.

Kuigi Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011) suunab kasutama õppetöö läbiviimiseks ka kooliruumide välist keskkonda, siis näiteks Reinumägi (2020) magistriritöö tulemustes ilmselt, et iga õpetaja jaoks ei ole õuesõpe gümnaasiumiastmes eakohane. Samast uuringust selgub, et mida vanem kooliaste, seda vähem viiakse õuesõpet läbi. Järvlepa (2014) kutsekooli- ja gümnaasiumiõpilaste õpihuviteemalise bakalaureusetöö tulemustest selgus, et õpilased soovivad vaheldusrikkamat õpet, mis hõlmab muuhulgas aktiivõppemeetodeid ning klassivälist õpet.

Õpetajate arvamusi õuesõppe kohta on varasemalt Eestis uuritud (nt Laanest, 2017; Reinumägi, 2020). Õpetajate kõrval on uuringud keskendunud ka põhikooliõpilastele (nt Haljasmägi & Möller, 2022; Hinn, 2019; Lainoja, 2018). Gümnaasiumiõpilaste arvamustele õuesõppe osas pole bakalaureusetöö autoritele teadaolevalt veel niivõrd tähelepanu pööratud. Kuna õuesõppe teemal on küsitletud rohkem õpetajaid ning alus- ja põhihariduse õpilasi, kuid samas on õppekavas suunis selle rakendamiseks ka gümnaasiumiõpilaste hulgas, siis sellest tulenevalt leiavad töö autorid, et teadmised gümnaasiumiastme õpilaste hinnangutest õuesõppe vajalikkuse ja korraldamise kohta on asjakohased. Gümnaasiumiõpilaste hinnangutest teadlikumaks saamine annaks õpetajatele hea võimaluse oma tunde korraldada ning see oleks kooskõlas ka Gümnaasiumi riikliku õppekavaga (2011).

1. Teoreetiline ülevaade

1.1 Õuesõppe mõiste ja olemus

Õppimine on nüüdisajal mobiilsem ja võib toimuda igal ajal ja igal pool (Wishart & Triggs, 2010). Õpe saab toimuda nii muuseumides kui ka näiteks kunstigaleriides (Skea & Fulford, 2021). Samuti võib õpe aset leida ka tavalistel ringkäikudel loomaaias, looduskaitsealadel või lihtsalt linnaruumis (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Braund ja Reiss (2006) on märkinud, et kooliõpet tuleks täiendada väljasõitudega eri paikadesse, kuna väljasõitudel saadavad teadmised on rohkem elulised. Just need isiklikud kogemused ja eluliste näidete toomine õppetöösse on see, mis annab õppimisele tähenduse (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Seega õppimise aja ja koha laiendamine näiteks teadus- ja kultuurikeskustesse, ajaloolistesse hoonetesse, raamatukogudesse, botaanikaaedadesse, loomaaedadesse või muuseumidesse ja galeriidesse, võimaldab ühendada koolisisest ja koolivälist õpet (Wishart & Triggs, 2010). Ka gümnaasiumi riiklikus õppekavas (2011) on välja toodud, et õpe võib toimuda kooliklassidest väljaspool, nii kooliõues, looduses, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes, muuseumides kui ka teistes asutustes.

Õuesõpet on defineeritud erinevalt, kuna rahvusvaheliselt pole ühtset definitsiooni õuesõppe kirjeldamiseks (Asfeldt *et al.*, 2022). Seda mõistet kasutatakse sageli erinevas tähenduses (Timoštšuk, 2020). Näiteks varasemas uuringus on õpetajad kirjeldanud enda arusaamu õuesõppest kui õppest, mis toimub kõikjal peale kooli (ingl *learning that takes place anywhere but school*) ning õuesõppes peeti oluliseks õppimist tegemise ja katsetamise kaudu (Tanik Onal & Ezberci Cevik, 2022). Sarnaselt on Ford (1986) selgitatud, et õuesõpe on õpe, mis toimub kooliseinte vahelt väljaspool ning õuesõppele viidatakse kui õppekava laiendamise meetodile, kus oluline on vahetu õpikogemus. Mainitud allikast ilmneb, et õuesõppe eesmärgiks on õppida loodusvarasid väärtustama. Timoštšuk (2020) on seevastu õuesõppe mõiste eesti keelsel kasutamisel vastandavalt välja toonud, et seda mõistet kasutatakse sageli vabalt igasuguse klassiruumist väljaspool oleva õppe kirjeldamiseks. See aga pole tema arvates päris õige, kuna õuesõpe kujutab endast siiski kindlate ruumiliste piirideta looduskeskkonnas või värskes õhus toimuvat õpet. Lähedased mõisted õuesõppele on Ford (1986) järgi keskkonnaharidus, looduskaitseharidus, vaba aja veetmine, seiklusharidus, kogemusharidus ja loodusharidus (Ford, 1986). Lisaks on õuesõppega seotud mõiste ka „kooliväline õpe“ (ingl *out-of-school learning*), mida väliskirjanduses on kirjeldatud kui õpet, mis toimub siseruumis ja/või õues (ingl *indoor and/or outdoor*) (Waite, 2017, viidatud Sen *et al.*, 2021 j). Samas on Haridussõnastikus (2014a) selgitatud mõistet „kooliväline tegevus“ järgnevalt „*huvitegevus väljaspool kooli, nt*

spordiklubis“ (para 1). Sõnaveebis (2024) defineeritakse sõna „kooliväline“ kui väljaspool kooli ja õppetööd toimuvat tegevust. Käesolevas töös lähtuvad autorid Haridussõnastiku (2014b) õuesõppe mõistest, mille kohaselt toimub õuesõpe enamasti looduskeskkonnas.

1.2 Õuesõppe vajalikkus üldhariduskoolides

Õuesõpe toimub erinevates riikides ja seda viivad läbi nii õpetajad, õppejõud, loodusteadlased, kultuuriloolased, reisijuhid jne (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Õuesõpet peetakse vajalikuks, sest see mõjutab positiivselt õpimotivatsiooni ja keskendumisvõimet (Eklund *et al.*, 2021). Athman ja Monroe (2004) viisid läbi uuringu 9. ja 12. klasside seas, milles võrreldi saavutusmotivatsiooni. Selgus, et klassides, kus kasutati õuesõpet, oli saavutusmotivatsioon kõrgem kui neil, kellel õuesõpet polnud. Suurenenud motivatsiooni selgitati asjaoluga, et õpilastel oli võimalik õppida kohalikus keskkonnas, õpe oli eluline ja seda kohandati vastavalt õpilaste huvidele ja tugevustele. Seda tulemust kinnitab ka mõte, et õpilastel oleks soov uurida ja häid tulemusi saavutada, tuleks viia nad sellisesse õppeetappi, mis kutsuks esile uurimistahet ja pakuks huvitavaid elulisi kogemusi (Coyle, 2010).

Floridas viidi läbi uuring, mille eesmärgiks oli hinnata keskkooliõpilaste kriitilise mõtlemise oskust ja selle seost keskkonnaharidusega. Selgus, et sellisel õppel oli märkimisväärselt positiivne mõju õpilaste kriitilisele mõtlemisele ja õpilased ning ka õpetajad tõid välja, et õuesõpe aitab hajutada piiri klassiruumis saadud teadmiste ja elu vahel (Ernst & Monroe, 2004). Sarnaselt leiti, et õuesõppe käigus saavad õpilased lihtsaid meetodeid rakendades tõlgendada ja analüüsida enda ümber toimuvat (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Ballantyne ja Packer (2002) on uurinud ka õpilaste ootusi õuesõppele ning tulemustest selgus, et õpilastele meeldib õuesõpe, kuna see viib nad klassiruumist välja. Eriti meeldib neile see, kui nad saavad väljasõitudel olles vahetult, vastavalt oma huvidele õppida ega pole pandud õpetaja poolt kindlatesse piiridesse.

Eesti kontekstis on vähe teadusuurimusi õuesõppe kohta. Lõputöödest on leitud, et õuekeskkonnades õppida on mõnusam ning praktilised tööd on põnevamad ja elule sarnasemad (Hinn, 2019). On ka selgunud, et üle poole uuritavatest Eesti põhikooliõpilastest on nõus väitega, et õpetajad rohkem õuesõppe tunde läbi viiks ja samuti tunnevad nad rõõmu, kui tuleb aeg, mil nad saavad klassiruumist väljapoole õppima minna (Saarniit, 2016).

Õuesõpe on kasulik tervisele, kuna värskes õhus liikumine aitab kaasa ajutegevusele ja õuesõppe abil on võimalik õpilaste seas tervislikku eluviisi propageerida. Sealhulgas toodi

tervisliku eluviisi aspektide all välja unekvaliteedi paranemine ja õues viibimise harjumuse suurenemine (Eklund *et al.*, 2021). Õpilased on õnnelikumad ja tervemad, kui nende siseruumis veedetud aeg on tasakaalus õues veedetud ajaga ning see on kasulik ka keskendumisvõimele ja sooritusvõimele ainetundides (Coyle, 2010). Klassivälises õppes on kehaline tegevus kui vahend pedagoogiliste eesmärkide saavutamiseks ja kehalisest aktiivsusest võidab ka rahva tervis (Bentsen *et al.*, 2021). Seoses eelneva uurimuse tulemusega on ka Eesti kontekstis leitud, et noored on füüsiliselt väheaktiivsed. See avaldub näiteks ajateenistuses, kus füüsiline aktiivsus on oluline ning seetõttu on juba riiklikult tähtis noorte kehalisele aktiivsusele kaasa aidata (Purge & Kurmiste, 2022).

Koostöö ja pro-sotsiaalsete oskuste arendamine on õuesõppes esikohal (Huenis & Priest, 2022, viidatud Owen *et al.*, 2022 j). Bølling jt (2019) uurimusest, mis keskendus aasta vältel regulaarselt läbi viidavale õuesõppele ja õpilaste sotsiaalsete suhete muutumisele õuesõppe käigus, selgus, et regulaarne kokkupuude õuesõppega oli positiivselt seotud uute suhete loomisega eakaaslaste seas. Niisiis saab kokkuvõtteks öelda, et õuesõppe vajalikkust toetavad mitmed positiivsed näitajad ning on oluline, et koolides viidaks õpet läbi eri keskkondades.

1.3 Õuesõpet toetavad ja takistavad tegurid

Nagu igal õppemeetodil, on ka õuesõppel omad tegurid, millega peaks tunni läbiviimisel ja planeerimisel arvestama. Selleks, et tunni korraldamine oleks lihtsam, peaksid õpetajad ise olema sellest huvitatud. Tähtsad on ka varasemad kogemused õuesõppes nende enda kooliajast (Shume & Blatt, 2019). Takistuseks võib olla see, kui kogematu õpetaja õuesõppe tunni liigselt osadeks jaotab, mille tagajärjel võib õpilastele jääda arusaamatuks õppeülesande kui terviku tähendus (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Õpilased on huvitatud rohkem eksperimenteerimisest ja ekskursioonidest kui kuulamisest, mis tähendab, et üheks toetavaks teguriks võib olla ka õppe kohandamine vastavalt õpilaste huvidele (Kört, 2014). Rootsisis läbi viidud uuringus said 15-aastased õpilased kirjutada lugusid enda lemmikust õuesõppepaigast. Selgus, et õuesõpet toetab selle toimumine tuttavas piirkonnas. Samuti meeldib õpilastele õues viibida, kui sealne tegevus pole sportlik ja on lihtne (Lundvall & Maivorsdotter, 2021).

Õuesõpet praktiseerivad õpetajad on leidnud, et õpetamise ja õppimise protsessi juures on vigade tegemine koos asjakohase tagasisidega oluline, kuid lühiajaliste õuesõppeprogrammide puhul on tagasisidestamist keeruline teha, sest usaldusväärse õpikeskkonna loomine on piiratud. Nii võivad välitegevuse käigus tehtud vigadel olla negatiivsed tagajärjed. Vead võivad

põhjustada näiteks füüsilisi vigastusi (Cure *et al.*, 2018). Shume ja Blatt (2019) uurimuses osalenud algkooli õpetajad ütlesid, et takistavateks teguriteks õuesõppes on ilmastikuolud ja sellest tulenev õige riietuse valimine, logistilised ja rahalised aspektid, ohutus, piiratud ligipääs loodusaladele ning ka teiste õpetajate, lapsevanemate ja õpilaste vastuseis õuesõppe toimumisele. Eestis läbiviidud uurimusest selgus, et õuesõpet toetaks see, kui õuesõppe tundide käigus saadakse teadmisi sobivast riietusest õues liikumiseks (Hinn, 2019). Paljudel vanematel puudub rahaline ressurss oma lapsi koolis toimuvaks õuesõppeks ette valmistada, näiteks osta vihmade ilma riideid. Seetõttu on oluline, et koolid võimaldaksid õuesõppe jaoks vajalikku varustust näiteks laenutamise teel (Edwards-Jones *et al.*, 2018).

Eelnevalt selgus, et õuesõpe on oluline, sest tõstab õpilaste õpimotivatsiooni ning lisaks on kasulik ka tervisele. Kuna töö autorite hinnangul on Eestis õuesõppetemaatilisi teaduslikke uurimusi vähe, siis keskendutakse teiste maade uurimustele, mille tulemused võiksid sobida ka Eesti konteksti. Vanemate klasside kohta käivaid uurimusi on töö autorite hinnangul samuti ebapiisavalt. Lõputöö autorid arvavad, et gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppe vajalikkuse ja ettepanekud korraldamise kohta on asjakohased. Gümnaasiumi riiklikus õppekavas (2011) on märgitud, et õpet võib korraldada kooliruumidest väljaspool ja füüsilise keskkonna kujundamisel peab gümnaasium jälgima, et olemas oleks kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt. Eelnevalt tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ning ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks. Eesmärgi saavutamiseks sõnastati järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas hindavad gümnaasiumiõpilased õuesõppe vajalikkust ja valmisolekut õuesõppes osaleda?
2. Kuidas hindavad gümnaasiumiõpilased õuesõpet toetavaid ja takistavaid tegureid?
3. Millised on gümnaasiumiõpilaste ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks?

2. Metoodika

Töös kasutati kvantitatiivset uurimisviisi, sest eesmärgiks oli koguda andmeid suurelt hulgalt gümnaasiumiõpilastelt. Kvantitatiivne lähenemine võimaldab koguda suuremalt valimilt andmeid (Õunapuu, 2014). Ühe avatud küsimuse puhul kasutati ka kvalitatiivset lähenemist andmete analüüsimisel.

2.1 Valim

Töös kasutati mugavusvalimit, mille koostamisel põhinetakse töö autoritele lihtsamal kättesaadavusel ja mugavusel (Rämmer, 2014). Bakalaureusetöö autorid võtsid ühendust viie Eesti gümnaasiumi õppejuhtidega, et saada nõusolek koolide osalemiseks. Nõusoleku andsid kahe gümnaasiumi õppejuhid ja küsimustik saadeti õpilastele Stuudiumi sõnumina, seega moodustasid valimi kahe Eesti gümnaasiumi 10.-12. klasside õpilased. Ühes koolis said vastamisvõimaluse kolm klassi, teises koolis kõik klassid. Kuna valimisse kuulusid ka alaealised gümnaasiumiõpilased, siis informeeriti uuringu toimumisest ka vanemaid Stuudiumi kaudu ja need, kes olid vastu, said sellest teada anda. Tartu Ülikooli eetikakeskuse (2023) järgi lähtub teadlane andmekaitse-eeskirjadest ja põhimõtetest. Teadlane teavitab uuritavaid uurimistöö eesmärgist, nende õigustest uuritavana ja isikuandmete kogumisest ning töötlemisest. Erilist tähelepanu peab pöörama inimväärikusele juhul, kui uuringus osalevad lapsed. Antud lõputöös ükski lapsevanem vastu ei olnud. Uurimuses osales 119 õpilast, kellest 86 (72%) olid neid ja 33 (28%) noormehed. 10. klassidest vastas 41 õpilast (34%), 11. klassidest 33 õpilast (28%) ja 12. klassidest 45 õpilast (38%).

Suurem osa gümnaasiumiõpilastest valis, et on gümnaasiumiõpingute jooksul õuesõppega kokku puutunud 1-2 korda (46 õpilast, 38,7%), 39 õpilast (32,8%) hindas, et on õuesõppega kokku puutunud 3-4 korda, 23 õpilast (19,3%) tõid välja, et on viiel või enamal korral õuesõppega kokku puutunud ja 11 õpilast (9,2%) ei olnud üldse gümnaasiumis õuesõppega kokku puutunud. Kui õpilastelt uuriti, mil määral neile õuesõpe meeldib või meeldiks, siis positiivse hinnangu õuesõppele andis 94 õpilast (79%), kuid 4 õpilasele (3,4%) õuesõpe ei meeldi.

2.2 Andmekogumine

Andmeid koguti elektroonilise küsimustiku kaudu, mis koostati *Google Forms* keskkonnas (lisa 1). Küsitlusuuring võimaldab koguda andmeid suurelt hulgalt õpilastelt (Beilmann, 2020). Autorid koostasid küsimustiku ise tuginedes varasemale teooriale.

Küsimustik koosnes 12 küsimusest, mis olid jaotatud nelja plokki. Esimene plokk koosnes üldistest taustküsimustest (nt „*Palun hinda, kui sageli oled gümnaasiumiõpingute jooksul õuesõppega kokku puutunud?*“) ning järgmised kolm plokki koosnesid sisuküsimustest vastavalt uurimisküsimuste teemadele. Esimese sisuploki küsimused keskendusid õuesõppe vajalikkuse ja valmisoleku väljaselgitamisele gümnaasiumi kontekstis (nt „*Palun hinda, kui*

vajalikuks pead õuesõppe läbiviimist gümnaasiumiastmes?“). Õpilased said õuesõpet hinnata 5-pallisel Likert tüüpi skaalal, kus 1 - ei ole üldse vajalik kuni 5 - väga vajalik. Teises sisuplokis said õpilased valida õuesõpet toetavaid ja takistavaid tegureid etteantud nimekirjast (nt „*Palun vali, millised tegurid toetavad Sinu arvates õuesõpet. Vali kõik sobivad vastusevariandid.*“). Kolmandas sisuplokis said õpilased teha ettepanekuid õpetajatele õuesõppe läbiviimiseks ja sealhulgas valida keskkondi ja ainetunde, kus õpetajad võiksid õuesõpet läbi viia (nt „*Palun too välja, millised on Sinu ettepanekud õpetajatele seoses õuesõppe läbiviimisega*“). Küsimustiku valiidsuse tagamiseks viidi läbi pilootuuring, milles osales neli gümnaasiumiõpilast. Saadud tagasiside põhjal muudeti toetavate ja takistavate tegurite küsimuste ülesehitust nii, et õpilased said ise valida teatud valikust õuesõpet toetavaid ja takistavaid tegureid. Pilootküsimustiku vastuseid ei liidetud lõplikku valimisse, kuna küsimustikku muudeti ja õpilased said võimaluse küsimustikule uuesti vastata.

Andmeid koguti perioodil 07.02.2024-17.03.2024. Selle perioodi jooksul saadeti õpilastele meeldetuletuskirjad, et vastamismäär suurendada. Õpilased said küsimustikku täita endale sobivas kohas, nii koolis kui ka vabal ajal, kuid vastamisaktiivsuse suurendamiseks said osad klassid võimaluse küsimustikule vastata klassijuhatajatunnis. Küsimustik oli kõigi vastajate jaoks vabatahtlik ja anonüümne. Lähtuvalt Tartu Ülikooli eetikakeskusest (2023) peab teadlane uuringusse kaasatavate privaatsust austama, neid andmekogumise käigus mitte kahjustama ja teavitama uuritavaid nende õigusest uuringus mitte osaleda.

2.3 Andmeanalüüs

Lähtuvalt töö eesmärgist kasutati töös eelkõige kvantitatiivseid meetodeid, täpsemalt kirjeldavat statistikat. Esmalt kanti andmed statistikaprogrammi MS Excel, kus andmeid korrastati ja kodeeriti ehk sõnalised vastused asendati numbriliste väärtustega. Seejärel kasutati analüüsiks statistikaprogrammi JASP. Kirjeldamiseks kasutati sagedusnäitajaid (vastajate arv, protsent). Osade küsimuste puhul leiti ka positiivsete vastuste protsendid, kus võeti kokku valikuvариandid „*pigem nõustun*“ ja „*nõustun täielikult*“ või „*pigem on vajalik*“ ja „*väga vajalik*“. Ühe avatud küsimuse puhul kasutati kvalitatiivset lähenemist ehk õpilaste vastustes märgiti koodid, mis koondati sarnasuse alusel kategooriateks. Näiteks loeti „*positiivse emotsiooni*“ kategooriasse ettepanekud, mis soovisid, et õuesõppe oleks huvitav ning poleks liiga ametlik. Esmalt kategoriseeris üks töö autor ning hiljem usaldusvääruse suurendamiseks ka teine. Kuna autorite mõtted veidi erinesid, siis kaaskodeerimise käigus tõsteti koode ümber ning täpsustati

kategooriate nimetusi. Kategooriaks oli näiteks „*läbimõeldud tegevused*“ ja selle alla läks näiteks kood „*täpne planeerimine*“. Tulemuste näitlikustamiseks toodi välja tsitaadid õpilaste vastustest.

3. Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada välja gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ning ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks. Tulemused on esitatud vastavalt uurimisküsimustele.

3.1 Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele ja valmisolek selles osaleda

Vastavalt esimesele uurimisküsimusele sooviti teada saada, kuidas hindavad gümnaasiumiõpilased õuesõppe vajalikkust ja valmisolekut selles osaleda. Selgus, et 71 õpilast (59,7%) pidasid õuesõppe läbiviimist gümnaasiumis kas pigem vajalikuks või väga vajalikuks. Küsimusele, kus pidi hindama väiteid õuesõppe vajalikkuse kohta, anti kõige kõrgem hinnang väitele „*Õuesõpe on minu vaimsele tervisele kasulik*“, millele vastas „pigem nõustun“ või „nõustun täielikult“ 102 õpilast (85,6%). Järgnevalt on esitatud viis kõige kõrgemalt hinnatud väidet, kuid kõik tulemused on esitatud lisas 2.

Tabel 1. Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppe vajalikkusele

Õuesõppe vajalikkus	Vastajate arv	%*
Õuesõpe on minu vaimsele tervisele kasulik	102	85,6
Õuesõpe teeb ainetunni huvitavamaks	94	78,9
Peale õuesõppe toimumist värskes õhus tunnen end tervemana	93	78
Praktilise tegevuse käigus jäävad mulle teadmised paremini meelde	91	76,3
Õuesõpe toetab minu füüsilist aktiivsust	91	76,3

Märkused. % - positiivsed hinnangud (kokku on liidetud küsimustiku tulemused „nõustun täielikult“ ja „pigem nõustun“).*

Kui gümnaasiumiõpilastelt uuriti nende valmisolekut õuesõppes osalemiseks, siis pigem oli valmis või oli väga valmis selles osalema 100 õpilast (84%), kuid 5 õpilast (4,2%) leidsid, et nad pigem ei ole valmis õuesõppes osalema.

3.2 Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõpet toetavatele ja takistavatele teguritele

Teisest uurimisküsimusest lähtuvalt paluti õpilastel valida, millised tegurid nende arvates õuesõpet toetavad. Kõige suurema mõjutegurina oli välja toodud ilm, mida märgiti 103 korral (86,5%). Lisaks toodi 101 korral (84,8%) välja, et õpetaja huvi, teadmised ja oskused on need, mis õuesõppe läbiviimist toetavad. Põhjalikuma ülevaate õuesõpet toetavatest teguritest annab tabel 2.

Tabel 2. Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõpet toetavatele teguritele

Toetavad tegurid	Vastajate arv	%
Ilm	103	86,5
Õpetaja huvi, teadmised ja oskused õuesõppe tundi läbi viia	101	84,8
Õpe on kohandatud vastavalt õpilaste huvidele	87	73,1
Õpikeskkond asub tuttavas piirkonnas	70	58,8
Vajaliku varustuse olemasolu (nt vihmariided)	61	51,2
Füüsilist pingutust nõudvad ülesanded	51	42,8
Kooliga seotud inimeste (klassikaaslased, lapsevanemad, õpetajad) arvamus õuesõppest	48	40,3
Vaimset pingutust nõudvad ülesanded	43	36,1
Tagasiside saamine õuesõppe käigus	42	35,2
Rahalised võimalused õuesõppes osalemiseks	38	31,9
Õuesõppes läbiviidava ülesande ohutus	32	26,8

Õpilased said samasugusest nimekirjast valida ka õuesõpet takistavaid tegureid. Sarnaselt soodustavatele teguritele, peeti ka enim õuesõpet takistavaks teguriks ilma (84 õpilast, 70,5%). Rahalisi võimalusi õuesõppes osalemiseks peeti samuti oluliseks takistavaks teguriks (54 õpilast, 45,3%). Täpsemad tulemused takistavatest teguritest on välja toodud tabelis 3.

Tabel 3. Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõpet takistavatele teguritele

Takistavad tegurid	Vastajate arv	%
Ilm	84	70,5
Rahalised võimalused õuesõppes osalemiseks	54	45,3
Vajaliku varustuse olemasolu (nt vihmariided)	39	32,7
Füüsilist pingutust nõudvad ülesanded	31	26
Kooliga seotud inimeste (klassikaaslased, lapsevanemad, õpetajad) arvamus õuesõppest	29	24,3
Õpetaja huvi, teadmised ja oskused õuesõppe tundi läbi viia	26	21,8
Õuesõppes läbiviidava ülesande ohutus	22	18,4
Vaimset pingutust nõudvad ülesanded	20	16
Õpe on kohandatud vastavalt õpilaste huvidele	11	9
Õpikeskkond asub tuttavas piirkonnas	4	3,3
Tagasiside saamine õuesõppe käigus	3	2,5

3.3 Gümnaasiumiõpilaste ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, millised on gümnaasiumiõpilaste ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks. Selle raames paluti õpilastel valida, mis keskkondades õpetajad võiksid õuesõpet läbi viia. Kõige sagedamini (96 korral, 80,6%) toodi välja, et õuesõpe võiks toimuda mõnel looduskaitsealal, näiteks rabas või metsas. Sagedasti toodi välja ka, et õuesõpe võiks toimuda botaanikaaias (90 korral, 75,6%), kooliõues (86 korda, 72,2%), teaduskeskuses (84 korral, 70,5%) ja muuseumis (76 korral, 63,8%). Üks õpilane (0,8%) valis „muu“ variandi ning täpsustas, et õuesõpe võiks toimuda teatris. Õpilaste täpsemad eelistused õuesõppe keskkondade osas on välja toodud lisas 3.

Veel oli õpilastel võimalus valida, milliste ainetundide raames nad sooviksid õuesõppes osaleda. Kõige rohkem sooviti, et õuesõpet toimuks bioloogia (102 õpilast, 85,7%) ja kunstitudides (81 õpilast, 68%). Õpilaste täpsemad eelistused ainetundidele, kus võiks õuesõpe toimuda, on leitavad lisast 4.

Õpilastel oli avatud vastusena võimalik edastada ka oma ettepanekud, mis aitaksid õpetajatel õuesõpet paremini korraldada. Kuna sageli olid ettepanekud üsna sarnased, siis sai

nendest moodustada kuus kategooriat. Esimesse kategooriasse **läbimõeldud tegevused** koondati ettepanekud, mis soovisid, et ülesanded oleks paremini planeeritud, ained oleksid omavahel lõimitud ja tegevused sobiksid tunniteemaga. Näiteks tõi õpilane välja: „*Minu arvates võiks seda propageerida regulaarselt, ehk siis mitte teha kord siin ja kord seal, vaid süstemaatiliselt. Samuti võiksid õpetajad õues õpitavaid õppeaineid lõimida omavahel (nt. loodus-ja reaalsained)*“.

Kategooriasse **positiivne emotsioon** koondati need mõtted, mis soovisid, et õuesõpe oleks huvitav, mänguline ning toimuks stressivabas keskkonnas. Näiteks tõi õpilane välja: „*Õppemaht võiks olla väiksem siis tavapärasest, et ei tekiks stressi nõ stressivabas keskkonnas*“.

Kategooriasse **õpilastega arvestamine** koondati ettepanekud, mis soovisid, et õuesõppes oleks kuulatud ka õpilaste arvamusi seoses ülesannetega ning selle kategooria alla kuulus ka ilmaga arvestamine. Õpilane tõi välja: „*Mõelda rahulikult läbi ja rääkida sellest juba varem oma õpilastele*“. Kategoorias **õpetajate huvi** sooviti, et õpetajad oleksid ka ise tegevustest huvitatud. Toodi välja: „*Õpetajad võiksid ise olla ka haaratud tegevustesse ja seletada kõike huvitavalt*“. Kategoorias **korraldada rohkem** sooviti, et õuesõpet toimuks rohkem ja sagedamini. Näiteks: „*Võiks olla palju rohkem ja julgemalt*“. Viimasesse kategooriasse **ettepanekud puuduvad** koondati nende õpilaste mõtted, kellel ettepanekudi polnud. Näiteks toodi välja : „*Ei oska kommenteerida*“. Õpilaste täpsemad ettepanekud on leitavad lisast 5.

4. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ning ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks.

Esimese uurimisküsimuse raames sooviti teada saada, kuidas hindavad gümnaasiumiõpilased õuesõppe vajalikkust ja valmisolekut õuesõppes osaleda. Selgus, et suurem osa õpilastest olid pigem valmis või väga valmis õuesõppes osalema ning seda kinnitavad ka ettepanekutes kajastatud soovid kategooriates „*korraldada rohkem*“ ja „*õpilastega arvestamine*“. Üle poolte õpilastest pidasid õuesõppe läbiviimist gümnaasiumis vajalikuks, kusjuures õuesõpet peeti peamiselt vajalikuks, sest see on vaimsele tervisele kasulik, teeb ainetunni huvitavamaks ja peale õuesõppe toimumist värskes õhus tunni end tervemana. Antud tulemused kinnitavad ka varasemaid tulemusi. Coyle (2010) uurimusest selgus, et õpilased on õnnelikumad ja tervemad, kui nende siseruumis veedetud aeg on tasakaalus õues veedetud ajaga. Samuti on ka Eklund jt (2021) välja toonud, et värskes õhus liikumine aitab kaasa ajutegevusele ja õuesõppe abil on võimalik tervislikku eluviisi propageerida. Töö autorite hinnangul on oluline, et gümnaasiumis

korraldatakse rohkem tunde klassiruumist väljas, kuna see on õpilaste tervisele vajalik.

Käesolevas uurimuses küsiti gümnaasiumiõpilastelt, kas nad tunnevad, et õuesõpe arendab nende sotsiaalseid oskusi ja üle poolte õpilastest nõustusid. Mitmed õpilased soovisid, et õuesõppes oleks võimalus praktilisi ülesandeid kaaslastega teha. Üle poolte nõustusid sellega, et praktilise tegevuse käigus jäävad teadmised paremini meelde. Varasemalt on näiteks Bølling jt (2019) leidnud, et õuesõpe on kasulik õpilaste sotsiaalsetele suhetele. See võib tuleneda sellest, et õuesõppes on palju võimalusi omavahel koostöö tegemiseks. Töö autorite hinnangul on see oluline näitaja, miks võiks õuesõpet gümnaasiumis rohkem olla.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada, kuidas hindavad gümnaasiumiõpilased õuesõpet toetavaid ja takistavaid tegureid. Õpilased arvasid, et enim toetab õuesõpet ilm, õpetaja huvi, teadmised ja oskused õuesõppe tundi läbi viia ning ka see, kui õpe on kohandatud vastavalt õpilaste huvidele. Samuti valiti takistavate teguritena rohkem ilma, kuid ka rahalisi võimalusi õuesõppes osalemiseks ja vajaliku varustuse olemasolu (nt vihmariided).

Lõputöö küsimustikust selgus, et ilm on esikohal nii soodustavates kui takistavates tegurites. Hinn (2019) on oma uurimuses leidnud, et õuesõpet toetaks see, kui tundide käigus saadaks teadmisi sobivast riietusest, millega õues liikuda. Edwards-Jones jt (2018) ning Shume ja Blatt (2019) on mõlemad välja selgitanud, et õuesõppe toimumist mõjutavad ilmastikuolud, aga ka rahalised aspektid, et näiteks vihmariideid või muud vajalikku varustust osta. Lõputöö autorid leiavad, et enne õuesõppe toimumist väljas võiksid õpetajad võimalusel ilmateadet jälgida. See on õpilastele väga oluline, sest ka kategoorias „*õpilastega arvestamine*“ on õpilased välja toonud, et õuesõppe tundides tuleks arvestada ilmaga, näiteks sobiksid nende arvates sellised tunnid just tuulevaiksetesse päikesepaistelistesse päevadesse ning seda valikut on põhjendatud õpilastepoolse suurema osalusmotivatsiooniga. Veel on mitmed neist seisukohal, et õuesõppest osavõtmist mõjutavad rahalised võimalused ning seetõttu eelistatakse õppida rohkem kooliõues. Töö autorid soovivad õpetajatel eelistadagi tegevusi, mis rahaliselt kuigi kulukaks ei lähe ning võimalusel taotleda koolilt toetust tegevuste korraldamiseks.

Sarnaselt käesolevale uurimusele on Athman ja Monroe (2004) oma uurimuses välja selgitanud, et klassides, kus kasutati õuesõpet, tõusis saavutusmotivatsioon ja seda selgitavaks asjaoluks oli õppe kohandamine vastavalt õpilaste huvidele. Kuna õpilaste motivatsioon on seotud õpetajate oskusega õuesõppe tundi anda, siis Shume ja Blatt (2019) on öelnud, et õpetajate varasemad kogemused õuesõppes, aga ka nende huvi seda läbi viia, on õuesõppe lihtsama korraldamise aluseks. Sarnaseid mõtteid esineb kategoorias „*õpetajate huvi*“, kus õpilased toovad

välja, et õpetajad võiksid olla haaratud tegevustesse ning ise õuesõppest huvitatud olla. Sellest tulenevalt on lõputöö autorite hinnangul esmatähtis olla õpetajana õuesõppest huvitatud, sest siis on õpilastel motivatsiooni selles osaleda. Autorid soovivad õpetajatel õuesõppetundide kohta informatsiooni otsida internetist ja suhelda kolleegidega, et leida ideid huvitavate tundide jaoks. Samuti võiks ülikooli õpetajakoolituse raames õppejõud tudengitele õuesõpet ja üldse rohkem eri õppekeskkondi tutvustada.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti, et õpilased avaldaks arvamust ja tooksid vabalt välja ettepanekuid õuesõppe läbiviimiseks. Sooviti ka teada, milliseid keskkondi eelistatakse õuesõppe toimumiseks. Esikolmikusse valiti looduskaitsealad (nt raba, mets jne), botaanikaaed ja kooliõu. Lundvall ja Maivorsdotter (2021) uuringust selgus, et õuesõpet toetab selle tuttavas piirkonnas toimumine. Ka antud lõputöö avatud vastustest lähtudes on eelistatuimaks kohaks kooliõu, aga ka kooli lähedal asuv botaanikaaed. Looduskaitsealad on õpilaste eelistuste poolest esikohal, mis võib tähendada, et neile on kerge ligipääsetavus, mida võib seondada ka sellega, et rahalised kulutused on looduskaitsealad avastades minimaalsed. Samas selgub Shume ja Blatt (2019) välismaisest uurimusest, et näiteks algkooliõpetajad peavad üheks õuesõpet takistavaks teguriks piiratud ligipääsu loodusaladele. Lõputöö autorid arvavad, et kuna Eestis on mitmeid Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) loodusradasid, mis on mõeldud tasuta kasutamiseks, siis ei tohiks Eesti kontekstis looduskaitsealade ligipääsetavusega probleeme tekkida.

Järgmiseks oli võimalus valida, millistes ainetundides võiksid õpetajad õuesõpet läbi viia ning enim soovitud ainetundideks osutusid bioloogia, kunst ja geograafia. Lõputöö küsimustiku tulemustest selgub, et just looduskeskkonnad ja loodusained võiksid õpilaste meelest olla õuesõppe korraldamisel esikohal ning ka Dahlgren ja Szczepanski (2006) on öelnud, et isiklikud kogemused ja reaalsuse sidumine õppetöösse annab õppimisele tähenduse. Seega oleks loodusainete õppimise lähtepunktist oluline, kui õpilastele leitaks rohkem võimalusi looduskeskkondades midagi praktilist teha. Sama mõtet on õpilased esitanud ka ettepanekute osas, kus on avaldatud soovi õues praktilisi ülesandeid ja katseid teha ning samas on jagatud ideed loodus- ja reaalaineid omavahel lõimida. Juba Wishart ja Triggs (2010) on öelnud, et õppimise aja ja koha laiendamine koolivälistesse kohtadesse võimaldab ühendada koolisisest ja koolivälist õpet. Põhjus, miks kunsti üsna kõrgelt hinnati, võib peituda selles, et kunst on väga loov aine. Õuesõpe annab õpilastele võimaluse enda ümber toimuvat tajuda ja siis seda väljendada. Priest (1986) ütleb, et õuesõppes on esikohal inimese, looduse ja ühiskonna omavahelised suhted ning kõikide meelte kaasamine. Neist tulemustest lähtudes võib öelda, et

õpilased seostavad õuesõpet loovusega ja ootavad õuesõppest seda, et saaksid midagi oma kätega teha ja näeksid reaalselt tulemust.

Lisaks eelnevale oli õpilastel avatud vastusena võimalik välja tuua ka ettepanekuid, mis aitaksid õpetajatel õuesõpet paremini korraldada. Enim märgiti, et õuesõpe võiks sisaldada läbimõeldud tegevusi, pakkuda positiivseid emotsioone ja soovitati ka õuesõppe rohkemat korraldamist. Läbimõeldud tegevuste all mõeldi eelkõige ülesannete täpset planeerimist ja jagati ideid, milliseid õuesõppetunde korraldada. Näiteks soovitati, et õppematerjale võiks kooliõuele laiali jagada. Positiivsete emotsioonide saamiseks peaksid ettepanekute järgi õuesõppetunnid olema stressivabad, huvitavad ning mängulised. Sarnaselt on Lundvall ja Maivorsdotter (2021) leidnud, et õpilastele meeldib õues viibida, siis kui sealne tegevus on lihtne ja Kört (2014) uurimusest selgub, et õuesõpet toetab see, kui õpe on kohandatud vastavalt õpilaste huvidele, näiteks siis antud ettepanekute puhul mänguline tund, kus õppematerjalid on kooliõuel eri kohtades. Lisaks eelnevale öeldi, et õuesõpet võiks olla tihedamini, sest just see teebki tunni huvitavamaks ja motiveerib kaasa mõtlema. Autorite kogemusel on samuti gümnaasiumis tunnid olnud huvitavamad, kui need õuesõppena toimuvad.

Töö piiranguks võib pidada kogu õuesõppe mõistega seonduvat. Nimelt pole õuesõppele rahvusvaheliselt kindlat määratlust (Asfeldt *et al.*, 2022), mistõttu on mõistel erinev tõlgendusruum. Küsimustikus lähtusime Haridussõnastiku (2014b) selgitusest, mille järgi õuesõpe toimub enamasti looduskeskkonnas. Samas mõistame, tuginedes Timoštukile (2020), et mõistet võib käsitleda ka kitsamalt – et see võib toimuda üksnes värskes õhus või looduskeskkonnas, kus pole selgeid ruumilisi piire. Seega on võimalik, et kui oleksime kasutanud küsimustikus kitsamat definitsiooni õuesõppe määratlemiseks, oleks ka tulemused teistsugused. Samuti oleks võinud uuringusse olla kaasatud veel rohkem gümnaasiumiõpilasi, et oleks võimalik üldistada ja paremaid järeldusi teha. Edasistes uuringutes võiks lisada valimisse veel ka õpetajate poole, et olla kursis ka nende mõtetega õuesõppe korraldamise osas gümnaasiumis. Sel juhul saaks parema ülevaate õuesõppe rollist ja olulisusest gümnaasiumis ning selle rakendamine oleks veel edukam.

Varasemalt ei ole lõputöö autoritele teadaolevalt Eestis gümnaasiumiõpilaste mõtteid õuesõppele uuritud. Saadud bakalaureusetöö tulemusi saaks edaspidi võtta aluseks, et õpetajad saaksid edukalt õuesõpet gümnaasiumis rakendada, kuna teavad, et gümnaasiumiõpilaste jaoks on selle rakendamine vajalik. Seda enam, et ka Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011) soovitab õpet korraldada ka väljaspool kooli ruume. Lisaks võivad töö tulemusi kasutada erinevad

õuesõppega seotud asutused, et näiteks gümnaasiumiastmele sobivaid õuesõppetunde korraldada. Samuti on tööst saadud teadmised olulised ka õpetajakoolituse tudengitele, kes asuvad gümnaasiumisse õpetajana tööle.

Tänu sõnad

Soovime tänada juhendajat Karmen Kalki konstruktiivse tagasiside eest. Suur tänu ka Liina Lepale, kelle nõuanded ja tugi kogu töö protsessile kaasa aitasid. Samuti soovime tänada õpilasi, kes küsimustikule vastasid ning õpetajaid, kes võimaldasid enda tundides küsimustikule vastata. Lisaks on autorid tänulikud teineteisele vastastikuse koostöö eest.

Autorsuse kinnitus

Autorite panus valminud töösse oli võrdne. Mõlemad autorid panustasid küsimustiku koostamisse, võtsid ühendust koolidega ning osalesid samaaegselt kõigi töö osade valmimisel. Üksteise tööd loeti ja täiendati vastastikku.

Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Liisi Liitmets /allkirjastatud digitaalselt/

Carmen Kull /allkirjastatud digitaalselt/

16.05.2024

Kasutatud kirjandus

- Asfeldt, M., Purc-Stephenson, R., & Zimmerman, T. (2022). Outdoor education in Canadian public schools: Connecting children and youth to people, place, and environment. *Environmental Education Research*, 28(10), 1–17.
<https://doi.org/10.1080/13504622.2022.2061919>
- Athman, J., & Monroe, M. (2004). The Effects of Environment-Based Education on Students' Achievement Motivation. *Journal of Interpretation Research*, 9(1), 9-25.
<https://doi.org/10.1177/109258720400900102>
- Ballantyne, R., & Packer, J. (2002). Nature-based Excursions: School Students' Perceptions of Learning in Natural Environments. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 11(3), 218–236. <https://doi.org/10.1080/10382040208667488>
- Beilmann, M. (2020). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool.
<https://samm.ut.ee/kusitlusuuringud/>
- Bentsen, P., Mygind, L., Elsborg, P., Nielsen, G., & Mygind, E. (2021). Education outside the classroom as upstream school health promotion: “adding-in” physical activity into children’s everyday life and settings. *Scandinavian Journal of Public Health*, 50(3), 303–311. <https://doi.org/10.1177/1403494821993715>
- Bølling, M., Pfister, G. U., Mygind, E., & Nielsen, G. (2019). Education outside the classroom and pupils’ social relations? A one-year quasi-experiment. *International Journal of Educational Research*, 94, 29–41.
- Braund, M., & Reiss, M. (2006). Towards a More Authentic Science Curriculum: The contribution of out-of-school learning. *International Journal of Science Education*, 28(12), 1373–1388. <https://doi.org/10.1080/09500690500498419>
- Coyle, K. J. (2010). *Create High Performing Students*. National Wildlife Federation.
<https://www.nwf.org/~media/PDFs/Be%20Out%20There/Back%20to%20School%20full%20report.ashx>
- Cure, S., Hill, A., & Cruickshank, V. (2018). Mistakes, risk, and learning in outdoor education. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 21(2), 153–171.
<https://doi.org/10.1007/s42322-018-0012-y>
- Dahlgren, L. O., & Szczepanski, A. (2006). *Õuesõppe pedagoogika. Raamatuharidus ja meeleline kogemus. Katse määratleda õuesõpet*. AS Kirjastus Ilo.

- Edwards-Jones, A., Waite, S., & Passy, R. (2018). Falling into LINE: school strategies for overcoming challenges associated with learning in natural environments (LINE). *Education 3-13*, 46(1), 49–63.
- Eklund, G., Fagerlund, P., & Sjöblom, P., (2021). Student teachers' views on outdoor education as a teaching method-two cases from Finland and Norway. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 23(3), 1–15.
- Ernst, J., & Monroe, M. (2004). The effects of environment-based education on students' critical thinking skills and disposition toward critical thinking. *Environmental Education Research*, 10(4), 507-522.
- Ford, P. (1986). Outdoor education: Definition and philosophy. *ERIC Clearinghouse on Rural Education and Small Schools*. Las Cruces.
- Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011). *Riigi Teataja I*, 2011, 11.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021011>
- Haljasmägi, D., & Möller, T. (2022). *Õuesõppe mõju III kooliastmel õppivate matemaatika õpiraskustega õpilaste õpimotivatsioonile ja õpitulemustele matemaatikas* [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/83405>
- Haridussõnastik. (2014a). *Kooliväline*.
<https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=Kooliv%C3%A4line&F=M&C06=et>
- Haridussõnastik. (2014b.) *Õuesõpe*.
<https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=%C3%B5ues%C3%B5pe&F=M&C06=et>
- Hinn, A. (2019). *Loodusainete tundides kasutatavad õpetamismeetodid – õpilaste ja õpetajate arvamuste võrdlus* [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<http://hdl.handle.net/10062/66760>
- Huenis, C., & Priest, S. (2022). *Improving Teamwork with Adventure*. Team Building Institute.
- Järvlepp, J. (2014). *Kutsekooli ja gümnaasiumiõpilaste õpihuvi mõjutavad tegurid õpilaste endi hinnangul ühe kutsekooli ning ühe gümnaasiumi näitel* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/41824>
- Kört, L. (2014). *Õuesõppe mõju õpilaste huvi kujunemisele loodusteadustes* [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/41637>
- Laanest, E. (2017). *Õpetajate eelistused õuesõppekeskkonna osas* [bakalaureusetöö, Tallinna Ülikool]. ETERA. <https://www.etera.ee/s/2gELy4erGM>

- Lainoja, R. (2018). *Õuesõpe põhikooli matemaatika tundides* [magistritöö, Tallinna Ülikool].
ETERA. <https://www.etera.ee/s/Ni63Ot9uyx>
- Lundvall, S., & Maivorsdotter, N. (2021). Environing as embodied experience—A study of outdoor education as part of physical education. *Frontiers in Sports and Active Living*, 3.
- Rämmer, A. (2014). *Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool.
<https://samm.ut.ee/valimid/>
- Owen, R., Priest, S., & Kotze, A. (2022). Applying behaviour analysis to team-building in outdoor learning. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 1-14.
- Priest, S. (1986). Redefining Outdoor Education: A Matter of Many Relationships. *The Journal of Environmental Education*, 17(3), 13–15.
- Purge, P., & Kurmiste, A. (2022). *Gümnaasiuminoorte liikumisharjumused ja kehaline võimekus ning seda mõjutavad tegurid*. Mõttekoda Praxis.
- Reinumägi, M. (2020). *Kooli lähiehitiste ja loodus- ning kultuuriväärtuslike paikade kasutamine õuesõppe õppekeskkonnana Rae valla koolide näitel* [magistritöö, Eesti Maaülikool]. EMU DSpace. <http://hdl.handle.net/10492/6145>
- Saarniit, M. (2016). *VI klassi õpilaste arvamused õuesõppest Tallinna koolide näitel* [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/53016>
- Sejati, A.E., Nasarudin & dan Ikhsan, F.A., (2020). The Effect Outdoor Study to The Students Activeness in Senior High School. *Geographica: Science & Education Journal*, 1, 7–12.
- Sen, A. I., Ertas-Kılıç, H., Oktay, O., Ekinci, S., & Kadirhan, Z. (2021). Learning science outside the classroom: development and validation of the out-of-school learning environments perception scale. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 24, 19–36.
<https://doi.org/10.1007/s42322-020-00070-7>
- Shume, T.J., & Blatt, E. (2019). A sociocultural investigation of pre-service teachers' outdoor experiences and perceived obstacles to outdoor learning. *Environmental Education Research*, 25(9), 1347-1367.
- Skea, C., & Fulford, A. (2021). Releasing education into the wild: an education in, and of, the outdoors. *Ethics and Education*, 16(1), 74-90.
- Sõnaveeb. (2024). *Kooliväline*. <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/kooliv%C3%A4line/1>
- Tanik Onal, N., & Ezberci Cevik, E. (2022). Science Education in Outdoor Learning Environments from the Perspective of Preschool Teachers: Definitions, Opportunities,

- Obstacles, and Possible Solutions. *Malaysian online journal of educational sciences*, 10(1), 37-51.
- Tartu Ülikooli eetikakeskus (2023). Hea teadustava. https://eetika.ee/sites/default/files/2023-06/HEA%20TEADUSTAVA_2023.pdf
- Timoštšuk, I (koost ja toim). (2020). *Kogemusõpe avatud õppekeskkonnas*. SA Eesti Teadusagentuur. <https://doi.org/10.23680/diss/016>
- Vihman, M. (2016). *Maastikumäng kui õppevorm*. AS Atlex. https://www.atlex.ee/workfiles/pdf/Maastikumang_kui_oppevorm_tutvustus.pdf
- Waite, S. (2017). *Children learning outside the classroom: From birth to eleven*. London: Sage.
- Wishart, J., & Triggs, P. (2010). MuseumScouts: Exploring how schools, museums and interactive technologies can work together to support learning. *Computers & Education*, 54(3), 669-678.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&is%20Allowed=

Lisad

Lisa 1. Küsimustik

Õuesõpe gümnaasiumis

Hea vastaja!

Oleme Tartu Ülikooli tudengid Carmen Kull ja Liisi Liitmets ning teeme bakalaureusetööd, mille eesmärgiks on välja selgitada gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ning ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks.

Õuesõpe võib toimuda nii väliskeskkonnas (nt kooliõu, looduskeskkond) kui ka siseruumides midagi praktiliselt tehes (nt muuseum, teadus- või kultuurikeskus). Küsimustikule vastamine on vabatahtlik ja Sinu vastused on anonüümsed. Saadud tulemusi kasutatakse üldistatud kujul vaid selle uurimistöö raames ning tulemused on abiks ka koolides õuesõppe korraldamisel.

Oleme väga tänulikud, kui leiad küsimustiku täitmiseks umbes 5 minutit ja oma vastustega meie bakalaureusetöö valmimisele kaasa aitad.

Taustinfo

1. Sugu

- Mees
- Naine

2. Klass

- 10. klass
- 11. klass
- 12. klass

3. Palun hinda, kui sageli oled gümnaasiumiõpingute jooksul õuesõppega kokku puutunud. Õuesõpe võib toimuda nii välikeskkonnas (nt kooliõu, looduskeskkond) kui ka siseruumides midagi praktiliselt tehes (nt muuseum, teadus- või kultuurikeskus).

- Pole üldse kokku puutunud
- 1-2 korda
- 3-4 korda
- 5 või rohkem korda

4. Palun hinda, millisel määral Sulle meeldib/meeldiks õuesõpe. 1 - Ei meeldi üldse; 2 - Pigem ei meeldi; 3 - Nii ja naa; 4 - Pigem meeldib; 5 - Meeldib väga

	1	2	3	4	5	
Ei meeldi üldse	☐	☐	☐	☐	☐	Meeldib väga

Õuesõppe vajalikkus ja valmisolek õuesõppes osalemiseks

5. Palun hinda, kui vajalikuks pead õuesõppe läbiviimist gümnaasiumiastmes. 1 - Ei ole üldse vajalik; 2 - Pigem ei ole vajalik; 3 - Nii ja naa; 4 - Pigem on vajalik; 5 - Väga vajalik

	1	2	3	4	5	
Ei ole üldse vajalik	☐	☐	☐	☐	☐	Väga vajalik

6. Palun hinda, mil määral nõustud järgnevate õuesõppe vajalikkuse väidetega.

	Ei nõustu üldse	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
Õuesõpe on minu vaimsele tervisele kasulik					
Õuesõpe tõstab minu õpi-motivatsiooni					
Õuesõpe on minu keskendumis-võimele kasulik					
Õuesõpe arendab minu kriitilist mõtlemist					
Õuesõpe arendab minu sotsiaalseid oskuseid (nt koostöö- ja suhtlus-oskused)					
Õuesõpe toetab minu füüsilist aktiivsust					
Praktilise tegevuse käigus jäävad mulle teadmised paremini meelde					
Õuesõppe käigus areneb minus enesekindlus					
Peale õuesõppe toimumist värskes õhus tunnen end tervemana					
Peale õuesõppe toimumist värskes õhus paraneb minu unekvaliteet					
Õuesõpe teeb ainetunni huvitavamaks					
Õuesõpe suurendab harjumust õues viibida					
Õuesõpe aitab loodusvarasid väärtustada					

Õuesõppes õpitakse teooriat reaaleluga seostama					
--	--	--	--	--	--

7. Palun hinda, milline on Sinu valmisolek õuesõppes osaleda. 1 - Ei ole üldse valmis; 2 - Pigem ei ole valmis; 3 - Nii ja naa; 4 - Pigem olen valmis; 5 - Olen väga valmis

	1	2	3	4	5	
Ei ole üldse valmis	☐	☐	☐	☐	☐	Olen väga valmis

Õuesõpet toetavad ja takistavad tegurid

8. Palun vali, millised tegurid toetavad Sinu arvates õuesõpet. Vali kõik sobivad vastusevariandid.

- Õpikeskkond asub tuttavas piirkonnas
- Tagasiside saamine õuesõppe käigus
- Ilm
- Õpetaja huvi, teadmised ja oskused õuesõppe tundi läbi viia
- Õuesõppes läbiviidava ülesande ohutus
- Kooliga seotud inimeste (klassikaaslased, lapsevanemad, õpetajad) arvamus õuesõppest
- Rahalised võimalused õuesõppes osalemiseks
- Vajaliku varustuse olemasolu (nt vihmariided)
- Vaimset pingutust nõudvad ülesanded
- Füüsilist pingutust nõudvad ülesanded
- Õpe on kohandatud vastavalt õpilaste huvidele

9. Palun vali, millised tegurid takistavad Sinu arvates õuesõpet. Vali kõik sobivad vastusevariandid.

- Õpikeskkond asub tuttavas piirkonnas
- Tagasiside saamine õuesõppe käigus
- Ilm

- Õpetaja huvi, teadmised ja oskused õuesõppe tundi läbi viia
- Õuesõppes läbiviidava ülesande ohutus
- Kooliga seotud inimeste (klassikaaslased, lapsevanemad, õpetajad) arvamus õuesõppest
- Rahalised võimalused õuesõppes osalemiseks
- Vajaliku varustuse olemasolu (nt vihmariided)
- Vaimset pingutust nõudvad ülesanded
- Füüsilist pingutust nõudvad ülesanded
- Õpe on kohandatud vastavalt õpilaste huvidele

Ettepanekud õuesõppe läbiviimiseks

10. Palun vali enda jaoks kõik olulised keskkonnad, kus õpetajad võiksid õuesõpet läbi viia.

- Muuseum
- Kunstigalerii
- Looduskaitseala (nt raba, mets jne)
- Linnaruum
- Loomaaed
- Teaduskeskus
- Kultuurikeskus
- Ajaloolised hooned (nt majamuuseumid, kirikud või linnused)
- Raamatukogu
- Botaanikaaed
- Kooliõu
- Muu... (Vaba valik)

11. Palun vali, milliste ainetundide raames sooviksid õuesõppes osaleda.

- Eesti keel/Kirjandus
- Matemaatika
- Kunst
- Keemia
- Füüsika

- Bioloogia
- Inimeseõpetus/Perekonnaõpetus
- Ajalugu
- Ühiskonnaõpetus
- Kehaline kasvatus
- Geograafia
- Muusika
- Võõrkeeled
- Muu... (vaba valik)

12. Palun too välja, millised on Sinu ettepanekud õpetajatele seoses õuesõppe läbiviimisega.

.....

.....

Lisa 2. Vajalikkuse väited

Tabel 1. Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppe vajalikkusele

Õuesõppe vajalikkus	Vastajate arv	%*
Õuesõpe on minu vaimsele tervisele kasulik	102	85,6
Õuesõpe teeb ainetunni huvitavamaks	94	78,9
Peale õuesõppe toimumist värskes õhus tunnen end tervemana	93	78
Praktilise tegevuse käigus jäävad mulle teadmised paremini meelde	91	76,3
Õuesõpe toetab minu füüsilist aktiivsust	91	76,3
Õuesõppes õpitakse teooriat reaaleluga seostama	88	73,8
Õuesõpe arendab minu sotsiaalseid oskuseid (nt koostöö- ja suhtlusoskused)	81	68
Õuesõpe tõstab minu õpimotivatsiooni	70	58,8
Õuesõpe suurendab harjumust õues viibida	70	58,8
Õuesõpe aitab loodusvarasid väärtustada	68	57
Peale õuesõppe toimumist värskes õhus paraneb minu unekvaliteet	57	47,8
Õuesõpe on minu keskendumisvõimele kasulik	49	41,1
Õuesõppe käigus areneb minus enesekindlus	45	37,8
Õuesõpe arendab minu kriitilist mõtlemist	45	37,8

Märkused. % - positiivsed hinnangud (kokku on liidetud küsimustiku tulemused „nõustun täielikult“ ja „pigem nõustun“).*

Lisa 3. Õuesõppe keskkonnad

Tabel. Keskkonnad, kus õpetajad võiksid õpilaste hinnangul õuesõpet läbi viia

Keskkonnad	Vastajate arv	%
Looduskaitseala (nt raba, mets jne)	96	80,6
Botaanikaaed	90	75,6
Kooliõu	86	72,2
Teaduskeskus	84	70,5
Muuseum	76	63,8
Ajaloolised hooned (nt majamuuseumid, kirikud või linnused)	70	58,8
Loomaaed	65	54,6
Linnaruum	60	54,6
Kunstigalerii	56	47
Kultuurikeskus	52	43,6
Raamatukogu	26	21,8

Lisa 4. Ainetundide eelistused

Tabel. Ainetunnid, kus võiks gümnaasiumiõpilaste hinnangul õuesõpe toimuda

Ainetunnid	Vastajate arv	%
Bioloogia	102	85,7
Kunst	81	68
Geograafia	77	64,7
Kehaline kasvatus	72	60,5
Ajalugu	67	56,3
Keemia	65	54,6
Füüsika	65	54,6
Ühiskonnaõpetus	42	35,2
Eesti keel/kirjandus	41	34,4
Inimeseõpetus/perekonnaõpetus	41	34,4
Muusika	37	31
Võõrkeeled	28	23,5
Matemaatika	26	21,8

Lisa 5. Ettepanekud õuesõppeks

Tabel. Gümnaasiumiõpilaste ettepanekud õpetajatele õuesõppe korraldamiseks. Õpilaste vastuste kirjapilt on muutmata

Sagedus*	Kategooria	Näited vastustest ja koodid
28	Läbimõeldud tegevused	<p>Ülesannete täpne planeerimine</p> <p>Teha rohkem õuesõppe tunde, veidi parem korraldus (istumiskohad, kus ülesandeid täita kooliõuel jne)</p> <p>Nt kui tund toimuks kooliõues, siis oleks eelnevalt jaotatud mingid õppematerjalid kooliõue alale laiali ja õpilastel oleks kohe huvitav neid otsima asuda ning nad saaksid ka liikuda.</p> <p>Minu arvates võiks seda propageerida regulaarselt, ehk siis mitte teha kord siin ja kord seal, vaid süstemaatiliselt. Samuti võiksid õpetajad õues õpitavaid õppeaineid lõimida omavahel (nt. loodus- ja reaalsused)</p> <p>Õuesõppe peaks minema kokku tunniteemaga</p>
27	Positiivne emotsioon	<p>Teha õuesõppe õpilastele huviavaks ja teha ka praktilisi asju väljas</p> <p>Õppemaht võiks olla väiksem siis tavapärasest, et ei tekiks stressi nõ stressivabas keskkonnas.</p> <p>Mängulisem, jääb rohkem meelde</p>
20	Õpilastega arvestamine	<p>Võiks olla mitmetes eri keskkondades ja kuulata ka õpilaste arvamusi ja mõtteid seoses ülesannetega</p> <p>Õpilastega arvestamine õuesõppe koha valikul nt kui on vaja</p> <p>Mõelda rahulikult läbi ja rääkida sellest juba varem oma õpilastele</p> <p>Ärge viige õpilasi välja kui õues on suur tuul</p> <p>Sooja ilmaga võiks võimaldada õpilastel õppida õues</p>
2	Õpetajate huvi	<p>Õpetajad võiksid ka ise õuesõppest rohkem huvitatud olla, sest tunnis on halb olla, kui õpetaja ise ka ei taha seal olla.</p> <p>Õpetajad võiksid ise olla ka haaratud tegevustesse ja seletada kõike huvitavalt.</p>
26	Korraldada rohkem	<p>Õuesõpet võiks tihedamini olla. See teeb tunni huvitavamaks ja on rohkem motivatsiooni kaasa mõelda.</p> <p>Võiks olla palju rohkem ja julgemalt</p>
24	Ettepanekud puuduvad	Ei oska öelda

Märkused. - kui ühes vastuses sisaldus mitu koodi, siis loeti need eraldi koodideks kategooriate moodustamisel.*

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Carmen Kull ja Liisi Liitmets,

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose
“Gümnaasiumiõpilaste hinnangud õuesõppele, seda toetavatele ja takistavatele teguritele ja nende ettepanekud õuesõppele võimalustele gümnaasiumis”, mille juhendaja on Karmen Kalk, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Carmen Kull ja Liisi Liitmets

16.05.2024